

Preventieve lichaamsscan

De preventieve bodycheck of 'APK voor het menselijk lichaam' staat volop in de aandacht en lijkt terrein te winnen. Radiologen baart dit zorgen.

Uw auto moet geregeld door de APK, uw computer ondergaat periodiek controle op virussen, uw gebit wordt regelmatig nagekeken op gaatjes, dus waarom niet zo nu en dan een preventieve bodyscan, om te zien of u nog gezond bent? Voorkomen is immers beter dan genezen. En de 1120 euro of 1395 euro die zoiets kost, lijkt misschien veel geld, maar gezondheid mag ook wat kosten. Toch?

Jan Keizer ook

Commerciële bedrijven die preventieve bodyscans aanbieden, zoals Prescan, halen half Hilversum van stal om belangstellenden over de streep te trekken: Catherine Keyl, Ben Cramer, Sandra Remer, ja zelfs Jan Keizer (BZN). De sterren zijn overtuigd: "Dit moet je eigenlijk elk jaar doen." Ook VUmc (Amsterdam), NRC Handelsblad, NOVA en 'de heer S., hoogleraar, woonachtig in Amsterdam' worden als ambassadeurs aangehaald. Maar wie verder leest op de websites van de bedrijven, stuit op mededelingen als: "Het is niet zinvol om 'lukraak' het hele lichaam te scannen." Dat is precies wat hier gebeurt. Er is bovendien een reden dat deze medische

controles in Duitsland plaatsvinden: in Nederland is lukraak testen verboden.

Geruststelling

"Mensen die zo'n lichaamsscan ondergaan, doen dit om gerustgesteld te worden. Ze willen graag horen dat alles in orde is", zegt prof. Myriam Hunink. Zij is als radioloog en klinisch epidemioloog bij Erasmus MC gespecialiseerd in het evalueren van beeldvormende technieken, waaronder computertomografie (CT). "Die geruststelling krijgen ze niet altijd. In de praktijk wordt geregeld iets verdachts gevonden, bijvoorbeeld een vreemd vlekje op de longen of een verdachte uitstulping van een bloedvat. En dan? Niets doen en laten zitten, is geen optie, want stel je voor dat het iets ergs is... Er moet dus vervolgonderzoek komen. Een tweede CT, ditmaal met contrastvloeistof, een stukje weefsel wegnemen (biops), noem maar op. De patiënt gaat de medische molen in en krijgt te maken met narcose, infectiegevaar, mogelijkheid van bloedingen, eventuele allergische reacties. In plaats van gerustgesteld, is de aanvrager verontrust en blootgesteld aan risico's."



Risico's bodycheck

- **Uitslag:** u bent gezond. **Risico:** deze 'goedkeuring' wordt gebruikt als legitimatie voor een ongezonde levensstijl. Voorbeeld: doorgaan met roken 'want m'n longen zijn goed'.
- **Uitslag:** u bent gezond, terwijl er in werkelijkheid wat mis is. **Risico:** klachten en symptomen worden genegeerd, 'want de scan was toch goed'.
- **Uitslag:** u heeft iets, terwijl u in werkelijkheid gezond bent. **Risico:** onnodig vervolgonderzoek dat stress veroorzaakt en uw gezondheid kan schaden.



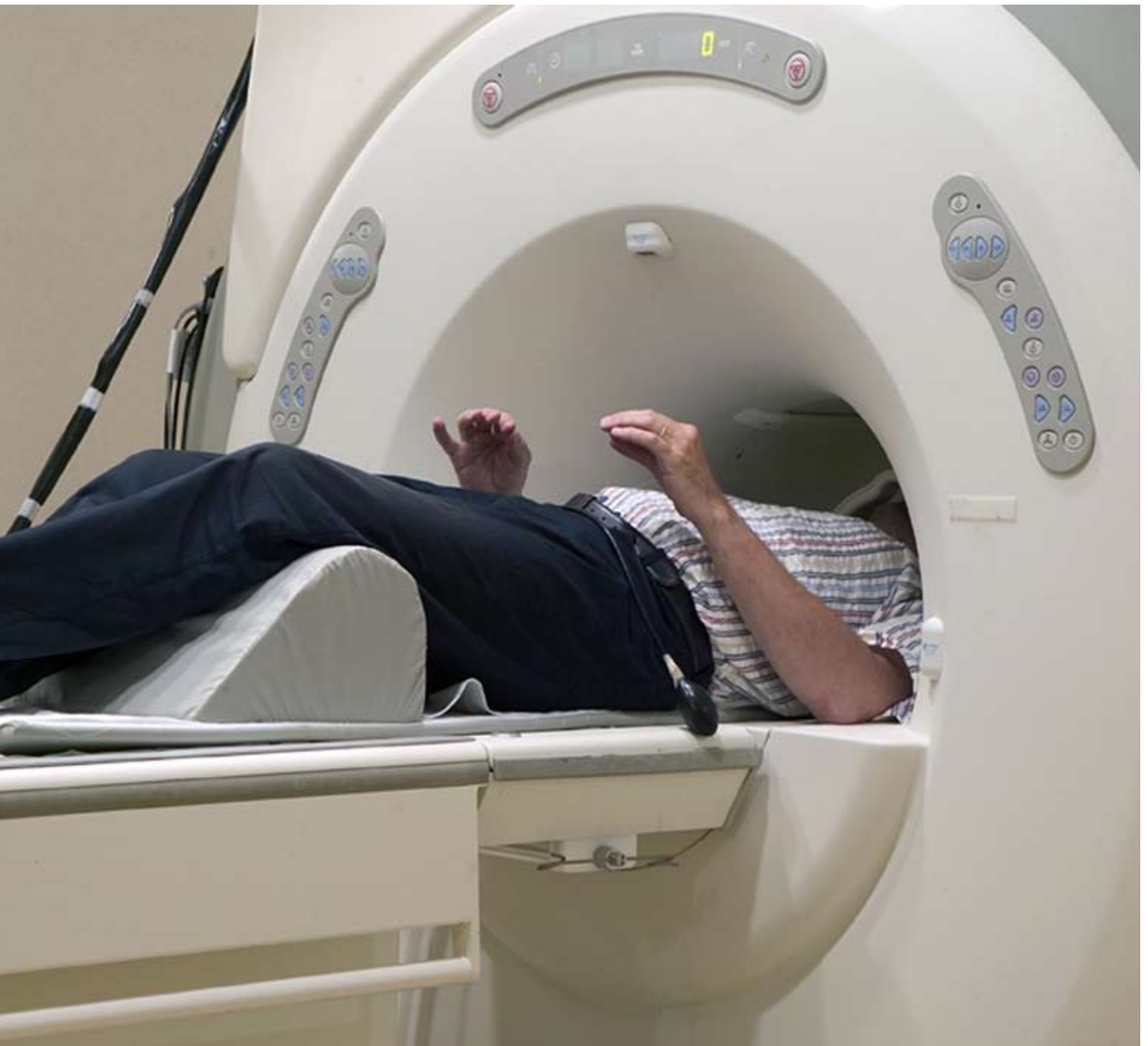
'U bent gezond!'

"Als ik op congressen spreek over de risico's van de preventieve bodyscan, haal ik het waargebeurde verhaal van de Amerikaanse radioloog prof. William Casarella aan. Die verkeerde in 2002 zelf na een preventieve scan vier weken in onzekerheid, onderging allerlei vervolgonderzoeken, belandde in de operatiekamer, werd versuft wakker met slangen in borst en neus, kreeg thuis rekeningen van ruim 50.000 dollar, en vernam tot slot het nieuws: u bent gezond!"

"Bij maar liefst 91 procent van de gezonde mensen is wel iets afwijkends te vinden, als er maar lang en nauwkeurig genoeg wordt gezocht."

Bezorgde welgestelden

Prof. Hunink: "Opmerkelijk is dat juist gezon-



de mensen die bewust leven belangstelling blijken te hebben voor de totale bodyscan. In de medische vakliteratuur worden zij aangeduid als de 'worried wealthy', de bezorgde welgestelden. Dat is nu net de groep die zo'n controle niet nodig heeft. Daarbij komt: op hoe meer ziekten wordt gecontroleerd, des te vaker is er sprake van vals alarm, ofwel 'vals positieve' meldingen. Het is tegenwoordig mogelijk je in één klap te laten controleren op hart- en vaatziekten en zes soorten kanker, waaronder longkanker en darmkanker.

"De preventieve bodyscan is niet zo onschuldig als ze lijkt. De onnodige vervolgonderzoeken die mensen krijgen, kunnen leiden tot complicaties met een aantasting van de kwaliteit van leven. En bij een enkeling zelfs tot overlijden."

Röntgenstraling

"Een CT maken gaat gepaard met röntgenstraling. Als die straling kan worden vermeden, moet die worden vermeden. Alleen al daarom ben ik tegen een jaarlijkse bodycheck. Als duizenden gezonde mensen geregeld een preventieve CT-scan laten maken, krijgt een klein

aantal van hen hierdoor onherroepelijk kanker." Prof. Hunink besluit: "Onderzoek doe je alleen als de voordelen opwegen tegen de nadelen. Bij gezonde mensen is dat hier niet het geval. Mensen die klachten of symptomen hebben, kunnen wel baat hebben bij een scan. Bij hen overtreffen de voordelen de nadelen." ■

Helder oordeel

"De winst in levensverwachting is erg klein, de kosten voor de gezondheidszorg en maatschappij zijn enorm, de potentiële schade die een individu loopt reëel."

Oordeel over totale bodyscan van prof. Myriam Hunink (Erasmus MC, Rotterdam) en prof. Scott Gazelle (Massachusetts General Hospital, Boston) in *The Journal of Clinical Investigation*, gepubliceerd in 2003, maar dit oordeel is nog steeds geldig.